

Motion till riksdagen 2010/11:T476

av **Staffan Anger (M)**

Utvidgat samhällsuppdrag för SJ

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av möjligheten att komplettera de finansiella målsättningarna med ett tydligt samhällsuppdrag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av ägarstyrningen och bolagsordningen inom SJ.

Motivering

Ett välutvecklat järnvägssystem med snabba, säkra och miljövänliga resor och transporter med hög kapacitet och tillförlitlighet är en förutsättning för att vårt moderna samhälle ska fungera. Persontrafiken på järnväg knyter samman människor, företag och regioner och utgör en hörnsten i det svenska kollektivtrafiksystemet. Väl fungerande järnvägstransporter är en förutsättning för att tillgodose Sveriges behov av långväga transporter och en effektiv och konkurrenskraftig kollektivtrafik i hela landet.

Det viktigaste verktyget för att uppnå detta är SJ. För snart tio år sedan delades SJ upp i sex självständiga bolag. Persontrafiken samlades i SJ-koncernen med moderbolaget SJ AB, där svenska staten är ensam ägare. SJ har av staten fått ett kommersiellt uppdrag och driver sin verksamhet på afärsmässiga grunder. Från och med den 1 oktober i år ändras förutsättningarna för SJ:s verksamhet då marknaden för persontrafik på järnväg konkurrensutsätts fullt ut.

Lönsamhet är en förutsättning för att SJ ska kunna möta denna utmaning med en ökad utländsk konkurrens. Men samtidigt har den offentligt ägda kollektivtrafiken delvis andra, samhälleliga, mål än andra transportslag såsom bil, buss eller flyg, och möjligheten att styra SJ för att uppnå de av regering

Fel! Okänt namn på

och riksdag uppsatta transportpolitiska målen bör utnyttjas fullt ut. Inte minst gäller detta på den framtida avreglerade tågmarknaden.

Dels handlar det om att den spårburna infrastrukturen är en central del av vårt glest befolkade och avlånga lands ekonomiska nervsystem. Sverige är beroende av en effektiv jobbpending och är i högre grad än många av våra konkurrentländer beroende av effektiva transporter då avsättningsmarknaderna för våra exportprodukter ofta är långt ifrån produktionsorterna. I detta har järnvägen en central roll.

Dels handlar det om att en väl fungerande spårburen infrastruktur är avgörande för att kunna möta klimathotet och framtidens behov av att en allt större andel av gods och persontransporter sker med tåg.

Under den senaste tiden har SJ och svensk tågtrafik återkommande hamnat i blåsväder. Det har rört sig om alltifrån inställda resor på grund av tågkaos, till mer eller mindre allvarliga incidenter. Situationen blev stundtals akut, framförallt under den gångna vinterns snökaos. Ibland framställs det som att det enkom är SJ:s fel. Det är givetvis inte sant. Alla aktörer på infrastrukturområdet har sitt ansvar att ta. Men det övergripande ansvaret, också för hur SJ fungerar, kan inte ligga någon annanstans än hos staten.

I sin regeringsförklaring den 5 oktober i år slog statsminister Fredrik Reinfeldt (M) fast att om offentligt ägda bolag ska kvarstå i statlig ägo måste det finnas ett tydligt definierat syfte med detta. Mot bakgrund av statsministerns tydliga besked, vinterns snökaos, att sista steget i avregleringen nu tas och att det dessutom är tio år sedan SJ i dess nuvarande form bildades menar jag att den politiska styrningen av SJ behöver ses över och förtydligas utifrån följande utgångspunkter:

På en avreglerad tågmarknad för persontrafik bör den offentliga aktören aktivt användas av staten för att driva de transportpolitiska målsättningar som fastställts av riksdag och regering. Exempel på sådana verksamhetsmål att komplettera de finansiella målen kan vara bättre tidtabellspassning, kundnöjdhet, antal resande, fysisk tillgänglighet och miljömål.

En översyn av ägarstyrningen och bolagsordningen bör ske. Staten skulle exempelvis kunna ge SJ nya direktiv, liknande dem som exempelvis Apoteket har, som medför att såväl de ekonomiska målsättningarna som ett eventuellt samhällsuppdrag behandlas av bolagsstämman. Därigenom kan ägarens styrning av bolaget stärkas och de för SJ av ägaren uppställda målen vinna en annan tyngd inom bolaget.

Det övergripande målet för svensk transportpolitik är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgare och näringsliv i hela landet. SJ bör framgent användas mer aktivt för att uppnå dessa mål.

Stockholm den 26 oktober 2010

Staffan Anger (M)